

Tên tuổi của Đội Tá Hồ Ngọc Cấn đã bắt đầu lên ng l y t khi ông còn là m t sĩ quan c p Ủy ph c v trong binh ch ng Mũ Nâu Bi t Đ ng Quân i Mi n Tây. Các c p ch huy Bi t Đ ng Quân trong th i đi m đ u nh ng năm 1960 đã đ ý nhi u đ n tân Chu n Ủy H Ng c C n, Trung Đ i Tr ng BĐQ, v nh ng hành đ ng qu c m đ n phi th ng trong nh ng cu c giao tranh. Ng i Trung Đ i Tr ng tr m i có 22 tu i đ i đã đ ng x ng l ng đ n quân Mũ Nâu xung phong lên đánh nh ng tr n long tr i trên chi n tr ng đ ng b ng sông C u Long. Nh ng chi c lon m i n nhanh theo cùng v i nh ng chi n th ng. Ch trong vòng b n năm, Chu n Ủy H Ng c C n đã đ c vinh thăng lên đ n c p b c Đ i Ủy và đ c đi u v làm Ti u Đoàn Tr ng Ti u Đoàn 1 thu c Trung Đoàn 33 c a S Đoàn 21 B Binh "Tia Sét Mi n Tây". Lúc đó trên lãnh th Vùng 4 Chi n Thu t đã n i lên nh ng khuôn m t chi n binh dũng mãnh mà đã đ c ca t ng là nh ng con mãnh h i mi n Tây, Đ i Ủy H Ng c C n có vinh đ n m trong s năm v này. Nh ng v còn l i g m nh ng tên tuổi nh sau:

- Thi u Tá Nguy n Văn Huy, Ti u Đoàn 44 Bi t Đ ng Quân.
- Thi u Tá L u Tr ng Ki t, Ti u Đoàn Tr ng Ti u Đoàn 42 Bi t Đ ng Quân.
- Thi u Tá Lê Văn D n, Ti u Đoàn Tr ng Ti u Đoàn 44 Bi t Đ ng Quân.
- Thi u Tá Lê Văn H ng, Ti u Đoàn Tr ng Ti u Đoàn 2, Trung Đoàn 31, SĐ21BB.
- Thi u Tá V ng Văn Tr , Ti u Đoàn Tr ng Ti u Đoàn 3, Trung Đoàn 33, SĐ21BB.

Th t ra b n danh sách này ch có tính cách c l và t ng tr ng, đầu ph i m t Mi n Tây r ng bát ngát mà ch có v n v n có năm ng i hùng. M i ng i lính c a Quân L c Vi t Nam C ng Hòa x ng đáng đ c vinh danh là nh ng anh hùng, vì nh ng đóng góp máu x ng quá l n cho t qu c.

Đội Tá Hoàng Ngọc Côn

Tác Giả: Phạm Phong Dinh

Chúa Nhật, 04 Tháng 10 Năm 2009 20:01

Đội Tá Hoàng Ngọc Côn sinh ngày 24.3.1938 tại xã Vĩnh Thọ nh Vân, Rạch Giá. Thân phụ của ông là một h sĩ quan phục vụ trong Quân Đội Quốc Gia Việt Nam (danh xưng của quân đội trong thời Đế Quốc Việt Nam, dưới sự lãnh đạo của Tổng Thống Ngô Đình Diệm). Đội Tá Côn không may sinh ra và lớn lên trong thời buổi chiến tranh, nên khi lên bảy tuổi ông sở hữu cặp sách

đến trường, thì chiến tranh Việt-Pháp bùng nổ, vì thế học của ông bị gián đoạn. Mãi hai năm sau, tức vào năm 1947 ông mới được đi học lại, sau khi tình hình các thành phố trở lại yên tĩnh, quân Việt Minh rút về các chiến khu, quân Pháp chiếm đóng các thành phố. Cậu bé Cồn học được hai năm, khi ông học tiểu học được bốn năm thì thân sinh của cậu quyên tử. Ông xin cho cậu nhập học Trường Thiệu Sinh Quân Gia Định. Có lẽ vì thân sinh của ông đã nhìn thấy được nhu cầu học hiểu, nhu cầu nảy nở của tinh thần và ý chí, mà sau này sẽ học được ngẫm vào con đường binh nghiệp, sẽ làm nên nhu cầu công nghiệp nên có ích lợi cho đất nước.

Cậu đi đèn sách trường của chàng thiệu niên Hồ Ngọc Cồn, lúc này đã 17 tuổi, đã gắng sức đi lên với mặt văn hóa. Theo học quy của Trường Thiệu Sinh Quân, một học sinh được tuổi 17 cho học xong Đệ Ngũ, sẽ được gọi đi học chuyên môn. Vì vậy chàng thiệu niên Hồ Ngọc Cồn được trường gọi lên Liên Trường Võ Khoa Thủ Đức học khóa chuyên môn CC1 Vũ Khí. Trong lớp văn hóa học Trường TSQ, ông học một trung bình, nhưng sau ba tháng học Trường Đức, chàng trai trở lại học học. Ông được cho học thêm khóa chuyên môn vũ khí bậc nhì CC2. Sau khóa học này ông quyên tử được đăng vào phôi trong Quân Đội Quốc Gia Việt Nam, với cấp bậc Binh Nhì. Theo quy chế dành cho các Thiệu Sinh Quân, thì ba tháng sau, Binh Nhì Hồ Ngọc Cồn sẽ được thăng lên Hộ Sĩ, ba tháng tiếp được lên Hộ Sĩ Nhỏ và ba tháng sau nữa được thăng Trung Sĩ. Trong vòng chín tháng tiếp, với khả năng học học về môn vũ khí, Trung Sĩ Hồ Ngọc Cồn được chọn làm huấn luyện viên vũ khí cho trường.

Cậu đi làm huấn luyện của ông nhu cầu tiếp tục êm đẹp trôi và tài năng quân sự của ông sẽ bắt đầu mai mốt trong một ngôi trường khiêm tốn. Nhưng được như thế đã dành cho ông anh hùng một vị trí xứng đáng trong quân đội và nhu cầu học thi tài năng, mà sau này được mời ông truy cập tiếp là nhu cầu huy động thoát, để phục vụ và báo về tổ quốc. Tình hình quân sự ngày càng nghiêm trọng cho một quốc gia non trẻ và một quân đội còn tiếp tục kinh nghiệm chiến đấu, sĩ quan chủ yếu thiếu hụt. Bộ Quốc Phòng quyên tử được một khóa Sĩ Quan Dự Bị bắt đầu từ năm 1962 để cung cấp thêm sĩ quan có khả năng cho chiến trường và nâng đỡ nhu cầu Hộ Sĩ Quan có học về thăng tiến. Một may mắn lớn cho Trung Sĩ Hồ Ngọc Cồn, mà cũng là may mắn cho Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa, Đội Trưởng Lê Văn Thọ, Trưởng Tham Mưu Trường Quân Đội Việt Nam Cộng Hòa, một cựu Thiệu Sinh Quân, đã nâng đỡ cho các đàn em TSQ. Nhưng Thiệu Sinh Quân không học được năm năm quân sự và có bằng Trung Học Đệ Nhị Cấp và được cho đi học Khóa Sĩ Quan Dự Bị. Hơn nữa, được như Trưởng Tham Mưu Ngô Đình Diệm và Đội Trưởng Lê Văn Thọ có một lợi ích, các tân Chuẩn Úy xuất thân từ Thiệu Sinh Quân được đưa vào các binh chủng chiến đấu hay được biệt như Nhảy Dù, Thủy Quân Lực Chiến, Thiết Giáp, Biệt Động Quân, Quân Báo, An Ninh Quân Đội, Lực Lượng Dự Bị. Trưởng Tham Mưu Diệm và Đội Trưởng Thọ cũng không quên gọi nhu cầu Thiệu Sinh Quân tiếp nghiệp Tú Tài vào học các Trường Cao Đẳng Sĩ Phạm và Y Khoa để có nhân tài phục vụ xã hội và huấn luyện lại cho nhu cầu học học tiếp tiếp. Được biệt như Thiệu Sinh Quân cũng được cho vào học Trường Võ Bộ Quốc Gia Đà Lạt để làm nên tiếp cho cái xứng đáng chuyên nghiệp trong học trường quân đội Việt Nam Cộng Hòa.

Trung Sĩ Hồ Ngọc Cẩn được cho theo học Khóa 2 Sĩ Quan Hiên Dục tại Trường Học Sĩ Quan QLVNCH, Đông Đức, Nha Trang. Các tân Chuẩn Ủy Biệt, trong đó có Chuẩn Ủy Hồ Ngọc Cẩn tung cánh đi bằng bay đi khắp bốn phương và sau này đã trở thành những sĩ quan tài giỏi nhất của quân lực, lữ danh quân sự. Chuẩn Ủy Hồ Ngọc Cẩn được chuyển chuyên về Biệt Động Quân Vùng 4 Chiếm Thuộc Miền Tây, sau một khóa học Rừng Núi Sinh Lực của binh chủng Mũ Nâu. Lúc đó các đội đi Biệt Động Quân biệt lập theo lệnh của TT Diệm, đã được cử đi và sát nhập thành các tiểu đoàn. Khu 42 Chiếm Thuộc gồm lãnh thổ các tỉnh Phong Dinh, Chương Thiện, Ba Xuyên, Bạc Liêu và An Xuyên, có hai tiểu đoàn BĐQ, mà lại là hai tiểu đoàn lữ y nhất của binh chủng. Đó là Tiểu Đoàn 42 Biệt Động Quân "Cấp Ba Đu Ròn", và Tiểu Đoàn 44 Biệt Động Quân "Cấp Xám". Chuẩn Ủy Hồ Ngọc Cẩn nhận sự về làm trưởng Tiểu Đoàn 42 BĐQ và làm Trung Đội Trưởng. Khả năng quân sự thiên bẩm, tài chỉ huy và sự chỉn chu hệt sự c gan d của Chuẩn Ủy Cẩn, mà đã đem nhiều chỉn chu vang dội về cho TĐ42BĐQ, được thăng cấp được cách nhiều lần tại một trận, đã nhanh chóng xác nhận Trung Ủy tân thăng

Hồ Ngọc Cẩn có khả năng chỉ huy tiểu đoàn. Trung Ủy Cẩn được bổ nhiệm làm Tiểu Đoàn Phó Tiểu Đoàn 42BĐQ, đợt đầu tiên quy định chỉ huy của một chỉn chu binh lữ y và nhiều huy n tho i không kém gì Trung Ủy Hồ Ngọc Cẩn. Tiểu Tá Lưu Trường Kiệt, xuất thân từ Sở Đoàn 21 Bộ Binh, với tác phong chỉn chu dững c m làm quân giới kiên sự và thu c cấp kính phục. Cung cách đánh giết như vũ bão của Trung Ủy Cẩn còn được nhân lên thêm bội, khi lại yêu cầu của ông lên cấp chỉ huy xin cho các chỉn chu binh giới Tiểu Sinh Quân được về chỉn chu chung với ông. Lại yêu cầu này được th a mãn một phần, nhưng cũng được cho Trung Ủy Cẩn có thêm được sự c m nh c n thi t. Có lẽ ông tâm sự với một người bạn lý do này: "Một là để d sai. Tất cả bốn cấp Tiểu Sinh Quân này đều ra trường sau tôi. Chúng là đàn em, dù tôi không phải là cấp trên của chúng, mà chúng nó là bạn x n, tôi vẫn hèn vào dít chúng nó được c. Nay tôi muốn chúng nó về với tôi, để tôi có thể dạy d chúng nó những gì mà quân trường không dạy. Hai là truy n th ng của tôi khi ra trận là chết thì chết chứ không lùi. Vì vậy cấp phải có một sự nghiêm chỉnh mình, thì đánh nhau mới đã. Bốn cấp Tiểu Sinh Quân đều như tôi".

Một câu chuyện dững c m và c m đáng khác kể về Trung Tá Hồ Ngọc Cẩn, Trung Đoàn Trưởng Trung Đoàn 15 Bộ Binh tại một trận An Lộc năm 1972. Trong khi quân của Trung Đoàn 15 thu c Sở Đoàn 9 Bộ Binh bộ pháo được hàng ngàn qu ghim đều xu ng trong những cá nhân bên được Qu c L 13 gần th xã An Lộc, thì binh sĩ trung đoàn ng c nhiên l n c m kích khi thấy về Trung Đoàn Trưởng của họ d n vài người lính cũng qu c m nh về chỉ huy đi m t n đi th ng l ng d i c n h a pháo c ng kích nh bảo l a của Sở Đoàn 7 Bộ Vi t t công sự này sang h chỉn chu kia thăm hỏi chỉn chu sĩ, an i các chỉn chu th ng và khích l tình th n binh sĩ. Chỉn chu binh Hồ Ngọc Cẩn coi th ng cái chết, mà được nh cái chết cũng s hãi và tránh xa con người ki t xu t y. Đến m nh s dành cho người m t cái chết cao c nh t, ít nhất cũng của phải là trong mùa hè để l a của năm 1972. Được ng nh gi a Trung Tá Cẩn và cấp Đội Trưởng Cao Trí có r t nhiều ch t hào hùng qu c m gi ng nh nhau. Đội Trưởng Cao Trí th ng nói với các phóng viên ngoại quốc đi trong cánh quân của người, khi họ t lòng khâm phục người chỉn chu binh Nh y Dù y đã được gi cao khu súng Browning thúc giết binh sĩ tiến lên, gi a nh ng làn đạn chéo nh về i tr u của được quân: "Nếu d n không trúng mình

thì mình đừng c tiêng anh hùng, mà nếu u đừng có trúng thì mình cũng đừng c tiêng anh hùng luôn!"

Các loại pháo đ ch t 122ly đ n 130ly, ch a k đ n nh ng lo i c i 81ly và các lo i súng đ i bác không gi t 75 ly và 90 ly đ i hàng ch c ngàn qu lên v trí c a quân ta. Quân Trung Đoàn 15 đánh lên An L c đ c theo QL13 t Tân Khai ti n r t ch m vì đ n pháo gi c. Đ tránh b thi t h i n ng, Trung Tá Hồ Ngọc C n đã l nh cho binh sĩ m i ng i ào m t h nh nh nh ng cái "mi ng ve" đ n trứ. Nếu pháo đ i trúng cái "mi ng ve" nào, thì ch m t chi n sĩ ch đó b t th ng mà thôi. Trong m t kho ng chi n tuy n m i chi u b dài 300 th c, có hàng m y trăm cái h nh , m y ngàn qu pháo c a c ng quân đ i xu ng, tính trung bình m i mét vuông lãnh vài trái. Nếu tính theo lý thuy t toán h c thì m i chi n sĩ Trung Đoàn "ăn" t hai trái l y lên, và nh v y toàn b trung đoàn coi nh ch t h t. Nh ng th t k di u, chi n thu t "cò a mi ng ve" c a quân ta l i c u s ng hàng ngàn sinh m ng chi n sĩ. Đ t c n pháo đ ch, chi n sĩ ta nhú đ u lên đi m danh quân s , thì th y r ng, nh n tr i, r t ít chi n th ng. Tuy nhiên khi quân Trung Đoàn 15 ti n quân trên QL13 và giao chi n v i quân đ ch, thì con s th ng vong lên r t cao. Có nhi u đ i đ i trên 100 ng i, khi tàn cu c chi n tr v Quân Khu IV ch còn kho ng ba ch c chi n sĩ.

phía Nam Tân Khai, S Đoàn 21 B Binh cũng b thi t h i n ng vì pháo, nhi u sĩ quan cao c p b t th ng. Trung Đoàn Tr ng c a m t trung đoàn là Trung Tá Nguy n Vi t C n và m t v Trung Tá Trung Đoàn Phó c a m t trung đoàn khác hy sinh vì pháo đ ch quá ác li t. Trung Tá Nguy n Vi t C n chính là bào đ c a c Trung T ng Nguy n Vi t Thanh. Ông xu t thân t binh ch ng Mũ Đ Nh y Dù, con đ ng binh nghi p đang có nhi u tri n v ng đi lên thì ông b liên can trong v thu c c p ng sát hai Quân C nh M t i Sài Gòn. Thi u Tá C n b thuy n chuy n v SĐ 21 BB, ít lâu sau ông thắng Trung Tá và n m trung đoàn. Cu i cùng thì dòng h Nguy n Vi t đã c ng hi n cho đ t n c đ n hai ng i con u tú. Theo l i k l i c a Đ i Úy Ti n, m t v Ti u Đoàn Phó c a Trung Đoàn 15 B Binh lên An L c tham chi n, thì Trung Tá C n đã l nh cho ông ph i đ ng lên đi u đ ng binh sĩ gi a lúc đ n pháo gi c đ i nh bảo xu ng các v trí Trung Đoàn. T t c các v ch huy cao c p c a Trung Đoàn đ u ph i nêu g ng dng c m cho thu c c p và chi n sĩ, đ cùng xông lên gi i c u An L c. Vì nh ng chi n công ngoài chi n tr ng, tính đ n năm 1970 thì Trung Tá Hồ Ngọc C n là chi n sĩ đ c t ng th ng nhi u huy ch ng nh t c a Quân L c Vi t Nam C ng Hòa, v i 78 chi c c a g m 1 Đ T Đ ng B o Qu c Huân Ch ng, 25 Anh Dũng B i Tinh v i Nhành D ng Li u, 45 Anh Dũng B i Tinh v i các lo i Ngôi Sao, 3 Chi n Th ng B i Tinh và 4 Huy Ch ng Hoa K .

Sau khi tr v t An L c, Trung Đoàn 15 B Binh còn tăng vi n cho các trung đoàn b n và S Đoàn 7 B Binh đánh nh ng tr n long tr i i mi n biên gi i Vi t-Miên, các t nh b B c sông Ti n Giang. Nh ng t n th t và v t th ng còn ch a h i ph c t chi n tr ng Mi n Đông, l i v toác ra t ng m nh l n khác. Nh ng có sá gì chuy n t sinh, làm thân chi n sĩ thì ng i lính c a chúng ta ch bi t t n l c hi n dâng x ng máu cho n n t do c a t qu c và cho ni m h nh phúc c a dân t c. M t l n n a, Đ i Tá Hồ Ngọc C n đ c trao cho m t ch c v tr ng y u và

hết sức khó khăn, khó có ai dám đứng ngai. Ông sẵn đi trốn nhấm tẩm Chồng ng Thiến, mặt tẩm nh có đủ a hình phác tấp nhứt vùng đống lầy Miến Tây, với cái gai nhọn nhấm nhấm i mặt khu U Minh Thồng trong lãnh thổ, tở đó quân Bắc Việt và Việt Cộng phóng ra nhúng cuốc đánh phá lầy, uy hiếp các quần xã heo lánh. Chấn Đội Tá Cẩn với trốn giở tẩm Chồng ng Thiến, với Tầm Lầm Quân Đoàn IV biết chắc Đội Tá Cẩn cùng với lầy lầy đống Đưa Phồng ng Quân-Nghĩa Quân thiến chỉ n cớ a ông sẵn ít nhứt hóa giở i đống c áp lầy giở c, không cho chúng tẩm xuống Cẩn Thợ. Giở vớ ng đống c Chồng ng Thiến tở c là bở o đống an toàn cho lãnh thổ Quân Khu IV ở bờ Nam sông Hậu Giang.

Trong thời gian Đội Tá Cẩn làm tẩm trốn ng Chồng ng Thiến, nhieu huyến thoại khác với ông đã đống c kở lầy. Đội Tá Cẩn chồng ng nhúng là mặt nhà quân sự xuýt chúng, mà còn là mặt nhà cai trị và bình đống tài ba. Mặt ngày trốn c khi ông nhấm bàn giao tẩm Chồng ng Thiến, Đội Tá Cẩn đã ăn mặt thồng ng phác, giở đống thồng ng dân đi thanh tra ngấm mặt vòng tẩm lầy Vồ Thanh. Ông vào các sông bãi, nhúng nhấm nhấm tẩm đánh sỏ đống và nhúng ở đống quan sát.

Ngày hôm sau, khi đã chính thấc là với Tầm Trồng ng Chồng ng Thiến, Đội Tá Cẩn cho gởi ngổ i Thiến u Tá Trồng ng Ty Cẩn Sắt tẩm đống c tở vớ nhấm ng tở đoạn xã heo i trong tẩm, rồi lầy p tở c cách chấc ông này. Thay vào đó là Trung Tá Đống ng, mặt với sĩ quan mấm cán và tài năng. Trung Tá Đống ng là cánh tay mặt vớ ng chấc cớ a Đội Tá trong lĩnh vớ c bình đống nh, xã heo i và truy bở t bở n Việt Cộng hoşt đống dờ y đống c trong tẩm. Bở n cớ ng phở rở t căm thù Trung Tá Đống ng, đống nhấm sau ngày 30.4.1975, chúng bở t đống c Trung Tá Đống ng, chấc giam giở ông mấm t thối gian ngổ n rồi đem ông ra xở bở n tở i Vồ Thanh. Cùng đống n tở quố c với Trung Tá Đống ng còn có Đội Ủy Bé, Chấc Huy Trồng ng Lầy Lầy ng Thám Báo Tẩm nh. Đội Ủy Bé đã làm điều đống ng bở n giở c cớ ng, với nhúng chỉ n sĩ Thám Báo nhẩy sâu vào heo c đống ch báo cáo tin tở c, đống ch tình, cũng nhở tở a đống trú quân đống Không Quân, Pháo Binh dờ i nhúng cớ n bảo lầy lên đống u chúng. Trung Tá Đống ng và Đội Ủy Bé bở giở c tàn nhấm bở n chấc tở i chân cớ u đống vào thành phố Vồ Thanh.

Có mặt ông Quố n Trồng ng nh, muố n cho chi khu cớ a mình đống c an toàn tở i đa, chỉ u nào cũng xin Pháo Binh tở u khu yỏ m trở heo a lầy c, nhấm lý do Việt Cộng pháo kích hay tở n công. Đội Tá Cẩn thở a mấm tở i đa và đống c báo cáo là quố n bở thiế t hỏ i mặt kho xăng và kho lầy ng thấc. Đội Tá tin thấc, ông lầy nh cho sĩ quan Trồng ng Phòng 3 chuố n bở xe Jeep đi xuống quố n. Buớ i chỉ u chồng ng vớ ng trên nhúng con đống ng đống hoang vớ ng rở n ngổ i ở vùng quê Chồng ng Thiến mà với Tầm Trồng ng trở cớ a chúng ta dám đi xe Jeep cùng với mặt vài ngổ i lính, chấc có nhúng chỉ n binh dững cớ m nhở Đội Tá Cẩn mấm làm đống c. Ông Quố n Trồng ng đang nhấm trên võng rung dùi uớ ng Martell hoớ ng kinh ngổ i bở t dờ y mặt mũi tái xanh đống ng nghiêm chào với Tầm Trồng ng đờ y huyến thoại. Đội Tá Cẩn đi thống xuống Trung Tâm Hành Quân cớ a Chi Khu xem bở n đống và ra lầy nh cho ông Quố n: "Tôi muố n nhúng ở p lầy i C sau ba tháng đống c nâng lên lầy i B. Nhúng ở p lầy i B sau ba tháng phở i đống c nâng lên lầy i A". Ngài Quố n Trồng ng tở m ngổ ng uớ ng rở u và làm viớ c trở i chấc t. Đội Tá Cẩn không trốn ng trốn tở i xao nhấ nhấm nhấm với cớ a ông Quố n, nhúng cung cách

đội trưởng và cộng sự quy tập của Đội Tá Cấn giờ ng nh đội giám trưởng phải treo đúng địa trên đ. Đúng ba tháng sau, nh đội báo cáo quan của và Quận Trưởng, Đội Tá Cấn lại xu ng qu n ng đêm, sau khi đã trần tr ng g n lon m i t ng th ng cho ông này. N u t t c 44 t nh của Việt Nam Cộng Hòa đ u có nh ng và T nh Trưởng can đ m, m n cán và tài ba nh Đội Tá Cấn, làm sao giảng s n hoa g m của t tiên của chúng ta có th l t vào tay b n c ng nô tay sai Nga Tàu đ dàng nh v y đ c. Chúng ta cũng đ c bi t r ng, Đội Tá Cấn là và T nh Trưởng tr tu i nh t của Việt Nam Cộng Hòa. Ông nh n ch c v này h i năm 1973, lúc ông m i có 35 tu i.

Nh ng đóng góp và hy sinh của Đội Tá Hồ Ngọc Cấn n lao và nhi u không sao có th k đ c h t, su t m t đ i ng i đã t n t y v i n c non, danh ti ng l ng l y và n m gi nh ng ch c v khó khăn, mà ng i v n khiêm nh ng h t m c, gi c s ng trong sáng và thanh liêm, tâm t lúc nào cũng h ng v nh ng th h đàn em. M t ng i b n cũ trong m t đ p g p i Đội Tá Cấn n C n Th vào mùa hè 1974, đã h i ông: "Anh t ng là Trung Đoàn Trưởng, hi n làm T nh Trưởng, anh có nghĩ r ng sau này s làm T L nh s đoàn không"? Con ng i danh ti ng l ng l y trên các chi n tr ng đã khiêm t n tr i: "Tôi l n l i su t m i b n năm qua g i ch a m i, nh ng ki n th c có h n. Đ c ch huy trung đoàn là cao r i, mình ph i bi t liêm s ch , coi s đoàn sao đ c. Làm T nh Trưởng b t quá m t hai năm n a r i tôi ph i ra đi, cho đàn em h có ch ti n thân. B y gi tôi xin v coi Trưởng Thi u Sinh Quân, ho c coi các l p hu n luy n Đ i Đ i Trưởng, Ti u Đoàn Trưởng, đ m nh ng kinh nghi m thu nh t đ c d y đàn em. Tôi s thu t tr c sau h n ba trăm tr n đánh mà tôi đã tr i qua". Ôi cao c bi t ng n nào t m chân tình v i n c non và v i th h chi n binh đàn em của ng i. Con ng i chân chính đ i cho h u th nh ng l i khí khái.

Cu i cùng thì cái ngày tang th ng 30.4.1975 của đ t n c cũng đ n. Dân t c Việt Nam đ c ch ng ki n nh ng cái ch t bi tráng hào hùng của nh ng v th n t ng n c Nam, của nh ng sĩ quan các c p còn ch a đ c bi t và nh c nh t i. Và của nh ng ng i chi n sĩ vô danh, m t đ i t n t y v i n c non, nh ng đôi vai nh bé gánh vác c m t s c n ng kinh khi p của chi n tranh. Sinh m nh của Đội Tá Hồ Ngọc Cấn cũng b c n theo c n l c ai oán của v n m nh đ t n c. Chu vi phòng th của Ti u Khu Ch ng Thi n co c m đ n, quân gi c hung hăng đ a quân tràn vào vây ch t l y b n phía. Nh ng chi n sĩ Đ a Ph ng Quân-Nghĩa Quân của Ch ng Thi n nghi n rằng ghì ch t tay súng, quy t m t lòng li u sinh t v i v ch t t ng anh hùng của mình. Đội Tá Cấn nh l i l i đánh thép của ông: "Ch t thì ch t ch không lùi". Ông t bi t nh ng kho nh kh c của cu c đ i mình cũng co ng n l i đ n theo v i chu vi chi n tuy n. Ông nh l i nh ng ngày sinh l y v i Bi t Đ ng Quân, nh ng ngày lên An L c v i chi n sĩ S Đ oàn 9 B Binh đi trong c n bão l a ng a nghiêng, nh ng lúc cùng chi n sĩ S Đ oàn 21 B Binh đi lũng gi c trong nh ng vùng r ng U Minh hoang dã, và nh ng chu i ngày chung vai chi n đ u v i chi n sĩ Đ a Ph ng Quân-Nghĩa Quân thân thi t và d ùng mãnh của ông trên nh ng cánh đ ng Ch ng Thi n hoang dã. H n ba trăm tr n chi n đ u, nh ng ch a l n nào ông và chi n sĩ của ông ph i đ ng đ u v i m t cu c chi n cu i cùng khó khăn đ n nh th này.

Khoảng hơn 9 giờ tối ngày 30.4.1975, gần nửa ngày sau khi Tổng thống Văn Minh được lệnh cho Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa buông súng đầu hàng, Đội Tá Cấn cũng liền lập với Bộ Tổng Lãnh Quân Đoàn IV xin lệnh cho Thiệu u Tổng thống Nguyễn Khoa Nam. Ngay khi trở lại ông là phu nhân Thiệu u Tổng thống Lê Văn Hưng. Đội Tá Cấn ngạc nhiên không biết chuyện như thế nào mà đã đưa Bà Hưng lên văn phòng Bộ Tổng Lãnh. Bà Hưng áp sát phòng nghe vào tai, bà nghe có nhiều tiếng súng liên tiếp từ phía Đội Tá Cấn. Như vậy là Tiểu Khu Chanh Thiệu u vẫn còn đang chiến đấu ác liệt và không tuân lệnh hàng của tổng thống Minh. Trong đó, khoảng 8 G 45 phút tối 30.4.1975 Thiệu u Tổng thống Lê Văn Hưng đã nổ súng tấn công, Thiệu u Tổng thống Nam đang đi thăm chiến sĩ và thăm bệnh viện cùng trong Quân Y Viện Phan Thanh Giản Cần Thơ, rồi ngay tối sát ngay trong đêm. Bà Thiệu u Tổng thống Hưng biết Đội Tá Cấn kiên quyết chiến đấu đến cùng, thà chết không hàng, vì đó là tính cách thiên bẩm của người chiến sĩ Hồ Ngọc Cấn. Nếu có chết thì Đội Tá Cấn phải chết hào hùng, trong danh dự của một người chiến sĩ Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa công chính. Đội Tá Hồ Ngọc Cấn cùng các sĩ quan trong Ban Chỉ Huy Tiểu Khu và các chiến sĩ Tiểu Khu Chanh Thiệu u đã đánh một trận tuyệt vời ngay lập tức trong chiến sự Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa. Đánh tới viên đạn và giọt máu cuối cùng và đành sa cơ giữa vòng vây của bảy lang sói. Cuộc chiến đấu kéo dài đến 11 giờ trưa ngày 1.5.1975, quân ta không còn gì để bắn nữa, Đội Tá Cấn lệnh cho thu thập súng. Khi nhận được lính Cộng hòa súng vào hầm chỉ huy Tiểu Khu Chanh Thiệu u, Đội Tá Hồ Ngọc Cấn, và Trung Úy tùy viên và các sĩ quan tham mưu, hai sĩ quan và binh sĩ từng số đầu có mặt. Một viên chỉ huy Việt Cộng tên Năm Thanh hùng hăng chĩa khẩu K 54 vào đầu Đội Tá Cấn rồi nói: "Anh Cấn, tôi anh đáng chết vì những gì anh đã gây ra cho chúng tôi". Đội Tá Cấn cũng nói không trả lời.

Cộng Sản Việt Nam hèn hạ dùng nhục hình để xử hình Đội Tá Hồ Ngọc Cấn ngày 14-8-1975.

Nhưng bọn cộng sản không giết ông ngay, chúng đã có kế hoạch làm nhục người anh hùng sa cơ như cộng sản của chúng ta. Các sĩ quan tham mưu được cho về nhà, nhưng Đội Tá Cấn thì không, để chấp giải ông sang giam trong Ty Cảnh Sát Chanh Thiệu u. Vài ngày sau, các sĩ quan Tiểu Khu Chanh Thiệu u cũng bị giải vào giam chung với Đội Tá Cấn. Để làm nhục và hành hạ tinh thần người dũng tướng nam, giải cho phá hủy nhà cửa trong Ty Cảnh Sát và thay vào bằng một cái thùng nhôm. Mọi buổi sáng, ngày nào chúng cũng bắt Đội Tá Cấn cùng một người nữa khiêng thùng phân đi đổ. Người đầu tiên được làm nhục hai là với Phó Tổng Trưởng. Dù cho các sĩ quan của ta có đến nghe hãy để cho mọi người làm công tác công bằng, nhưng bọn Cộng sản vẫn nhất quyết đầy đưa Đội Tá Cấn. Người anh hùng của chúng ta chỉ默默 cõng, ung dung làm công việc của mình. Chúa Jesus đã dạy rằng nói khi lên thập giá: "Lạy Cha trên trời, họ không biết việc họ đang làm" đó sao. Bà Đội Tá Cấn lo sợ cộng sản quân thù nên bà đã đem con trai duy nhất của ông bà là Hồ Huân Nguyên, lúc mới 5 tuổi, với Cần Thơ nấu và thay đổi lý lịch như u. Như thế người chồng, nhiều lúc bà đã liú lỉnh choàng khăn che mặt xuống Vọng Thanh tìm đến Ty Cảnh Sát để ng bên này bọn con rồi chôn mình ngào nhìn vào sang đây thăm ng rào kín bên. Một vài sĩ quan ra xách nước trông thấy bà đã tìm cách đến Đội Tá Cấn ra. Nhưng khoảng hai tuần cuối cùng đến một đêm y sĩ theo ký của bà Đội Tá Cấn đến suýt khoét ng đến còn lại của bà. Đầu năm 1979 bà Cấn cùng bé Nguyên liú lỉnh về

biên. Tháng ng Đ đã dang tay ái b o v gi t máu duy nh t c a Đ i Tá C n. Bà C n và bé Nguyên đ n đ c đ o Bidong thu c Mã Lai. M i tháng sau hai m con bà Đ i Tá C n đ c phái đoàn ph ng v n M cho đ nh c t i Hoa K theo đ ng u tiên có ch ng và cha b c ng s n b n ch t t i Vi t Nam.

B n ph không gi t Đ i Tá C n ngay, chúng mu n làm nh c ng i và làm nh c quân dân Mi n Tây. B n chúng s thi t trí m t pháp tr ng và dành cho ng i m t cái ch t th m kh c h n. Đ i Tá C n không th t t i t, vì là con chiên ngoan đ o, lu t Công Giáo không cho phép con cái Chúa đ c t t. Đ i Tá C n th ng c u nguy n m i bu i sáng và th l tâm t v i thu c c p tr c khi ra tr n: "S ng ch t n m trong tay Chúa". Vì v y viên đ n cu i cùng ng i b n vào k thù, đ cho chúng bi t r ng n c Nam không thi u anh hùng.

Quân dân Mi n Tây đã t i c th ng cái ch t c a hai v th n t ng Nguy n Khoa Nam và Lê Văn H ng trong ngày u ám đen t i nh t c a l ch s Vi t Nam. Gi đây, cũng trong b u không khí m đ m đau bu n c a ngày 14.8.1975, ng i dân th ph C n Th s đ c ch ng ki n giây phút lìa đ i cao c c a ng i anh hùng H Ng c C n. B n sói lang đã áp gi i ng i t Ch ng Thi n v C n Th và cho b n ng u đ u đi phóng thanh loan báo đ a đi m, gi phút hành hình ng i anh hùng cu i cùng c a Quân L c Vi t C ng Hòa. B n ti u nhân cu ng sát thay vì nghiêng mình kính ph c khí phách c a ng i đ i đ ch, thì chúng l i l y lòng đ c a loài kh và loài qu đ đòi máu c a ng i ph i ch y. Chúng quy t tâm gi t Đ i Tá C n đ đánh đòn tâm lý ph đ u lên nh ng ng i yêu n c nào còn dám t ch c kháng c l i b n chúng. Th t đau đ n, trong kho nh kh c cu i cùng này, bà Đ i Tá C n và ng i con trai còn ph i n tr n m t n i kín đáo theo l i căn đ n c a Đ i Tá C n tr c khi ông b b t, vì s b n chúng b t b tra t n, nên bà không th có m t đ ch ng ki n giây phút Đ i Tá C n đi vào l ch s.

Ng i dân C n Th lén đ a thi th có Đ i Tá H Ng c C n v ... và ph cho m t lá c Vi t Nam C ng Hòa ... mà c Đ i Tá đã su t đ i ph c v cho lý t ng c a Vi t Nam C ng Hoà.

Đ i Tá C n b gi i lên ch hành hình, m y tên kh n r n hung hăng ghìm súng bao quanh ng i chi n sĩ. Tr c khi b n ng i, tên ch huy cho phép ng i đ c nói. Đ i Tá C n trong chi c áo tù v n hiên ngang đ l i cho l ch s l i kh ng khái: "Tôi ch có m t mình, không mang vũ khí, tôi không đ u hàng, các ông c b n tôi đi. Nh ng tr c khi b n tôi xin đ c m c quân ph c và chào lá qu c k c a tôi l n cu i". Dĩ nhiên l i yêu c u không đ c th a m n. Đ i Tá C n còn mu n nói thêm nh ng l i tr i tr n hào hùng n a, nh ng ng i đã b m y tên kh n r n nón c i xông lên đ ng i xu ng và b t mi ng l i. Tên ch huy ra l nh hành quy t ng i anh hùng. Đ i u duy nh t mà b n chúng th a m n cho ng i là không b t m t, đ ng i nhìn th ng vào nh ng h ng súng thù, nhìn l n cu i qu c dân đ ng bào. R i ng i ng o ngh ra đi.

Cùng ng ng cao đ u đi vào chi n s Vi t Nam v i Đ i Tá H Ng c C n t i sân v n đ ng C n Th là ng i anh hùng Thi u Tá Tr nh T n Ti p, Qu n Tr ng qu n Ki n Thi n, b n đ ng khóa v i Đ i Tá C n. Thi u Tá Ti p đã cùng các chi n sĩ Đ a Ph ng Quân Chi Khu chi n đ u d ng c m đ n sáng ngày 1.5.1975 thì ông b sa vào tay gi c. Thi u Tá Ti p là m t sĩ quan xu t s c, trí d ng song toàn. Ông đã t ng gây r t nhi u t n th t n ng n cho quân đ ch, nh t ch c thám sát chính xác, có l n ông đã g i B 52 đ i trúng m t trung đoàn c ng quân và h u nh xóa s trung đoàn này. C ng quân ghi nh m i thù này, ng i anh hùng c a chúng ta sa vào chúng, thì chúng s gi t ch t ông không th ng ti c. Hai ng i anh hùng cu i cùng c a mi n Tây đã v i n ra đi. Đ t tr i nh ng ngày đ u mùa m a b ng t i s m l i.

M t nhân ch ng đ ng à hàng đ u dân chúng k l i r ng, trong nh ng giây phút cu i cùng, Đ i Tá C n đã d ng đ c hét l n: "Vi t Nam C ng Hòa Mu n Năm! Đ Đ o C ng S n"! Năm sáu tên b đ i nhào vào t n công nh lũ lang sói, chúng la hét man r và đánh đ m ng i anh hùng sa c tàn nh n.

Ng i ph n nhân ch ng n c m t r n a, bà nh m nghi n m t l i không dám nhìn. Bà nghe trong c i âm thanh r ng rú có nhi u ti ng súng n chát chúa. Khi bà m m t ra thì th y nhi u tên Vi t C ng quây quanh thi th c a Đ i Tá C n và khiêng đ m đi.

Đúng ra, ph i vinh danh Đ i Tá H Ng c C n là Chu n T ng H Ng c C n, vì ng i đã anh d ng chi n đ u trên chi n tr ng và v qu c vong thân. Nh ng T ng Th ng T ng T L nh, T ng Tham M u Tr ng đã b ch y t lâu, T L nh Quân Khu IV đã t ti t, l y ai đ t cách trao g n lon và truy th ng Chu n T ng cho ng i. Anh linh c a Đ i Tá H Ng c C n đã th ng thiên. Tên tu i c a ông đã đi vào l ch s đ n ngàn đ i sau. Xin ng i hãy th ng xót cho dân t c và đ t n c Vi t Nam còn đ ng chìm đ m trong t i t m và gông xi ng c ng s n, xin hãy ban cho nh ng ng i còn đ ng s ng kh c kho i s c m nh và quy t tâm. Đ cùng nhau đ ng d y l t đ chúng, h t b n chúng, t t c b n t nh n là con cháu loài v n đó vào v c th m l nh l o nh t c a đ a ng c.